

Kursplan för

Vårdandets grunder i hälsa och ohälsa, 24 hp

Foundation of Nursing Care in Health and Illness, 24 credits

Denna kursplan gäller från och med vårterminen 2025.

Observera att kursplanen finns i följande versioner:

VT18 , HT18 , VT19 , VT20 , VT21 , HT21 , VT22 , HT22 , VT25

Kurskod	1SJ021
Kursens benämning	Vårdandets grunder i hälsa och ohälsa
Hp	24 hp
Utbildningsform	Högskoleutbildning, 2007 års studieordning
Huvudområde	Omvårdnad
Nivå	G1 - Grundnivå 1
Betygsskala	Godkänd, underkänd
Kursansvarig institution	Institutionen för neurobiologi, vårdvetenskap och samhälle
Medverkande institutioner	<ul style="list-style-type: none"> • Institutionen för laboratoriemedicin
Beslutande organ	Utbildningsnämnden NVS
Datum för fastställande	2017-10-25
Reviderad av	Utbildningsnämnden NVS
Senast reviderad	2024-10-15
Kursplanen gäller från	Vårterminen 2025

Särskild behörighet

Tillträde till termin 2:

Moment 1: Forskningsmetodik, 3 hp och genomförda fältstudier i kursen Sjuksköterskans profession och omvårdnad som vetenskap (1SJ010).

Student som underkänts på verksamhetsförlagd utbildning (VFU)/motsvarande till följd av att studenten visat så allvarliga brister i kunskaper, färdigheter eller förhållningssätt att patientsäkerheten eller patienternas förtroende för hälso- och sjukvården eller kommunal vård och omsorg riskerats, är behörig till nytt VFU-tillfälle först när den individuella handlingsplanen har fullföljts.

Mål

Kursens övergripande mål är att studenten ska förvärva och vidareutveckla kunskaper i sjuksköterskans kärnkompetenser, evidensbaserad omvårdnad, samt teorier och begrepp i huvudområdet omvårdnad, för att kunna identifiera, bedöma, planera och tillgodose personens omvårdnadsbehov i hälsa och ohälsa. Vidare ska studenten i mötet med patient och närstående reflektera över etiska frågeställningar,

delaktighet, teknikens innebörder samt lika villkor. Ytterligare mål är att studenten ska förvärva kunskaper i farmakologi och mikrobiologi för att kunna planera och genomföra patientsäker omvårdnad.

Moment 1: Grundläggande hygien, mikrobiologi och immunologi, 3 hp

Kunskap och förståelse

Studenten ska efter genomgången kurs kunna:

- redogöra för mikroorganismer, deras livsbetingelser, uppbyggnad och basala funktioner
- använda grundläggande begrepp inom immunologi för att förklara immunsystemets ospecifika och specifika försvar
- förklara innebörden av vårdhygien och relatera det till hur smitta och smittspridning kan förebyggas i olika (vård)miljöer

Färdighet och förmåga

Studenten ska efter genomgången kurs kunna:

- redogöra för och tillämpa grundläggande hygienprinciper för att uppnå patientsäkerhet samt föreslå förbättrade hygienrutiner där så behövs
- redogöra för och tillämpa principer för vanlig mikrobiologisk provtagning

Värderingsförmåga och förhållningssätt

Studenten ska efter genomgången kurs kunna:

- identifiera framtida behov av kunskap för att vidareutveckla kompetensen inom områdena hygien, mikrobiologi och immunologi

Moment 2: Farmakologi och läkemedelshantering, 3 hp

Kunskap och förståelse

Studenten ska efter genomgången kurs kunna:

- redogöra för farmaceutiska beredningsformer och administreringssätt för läkemedel
- redogöra grunderna för hur läkemedel tas upp och omsätts i kroppen samt utsöndras ur kroppen
- redogöra för hur läkemedel utövar effekt. Läkemedels effekt ska kunna beskrivas på cellulär nivå, i organsystem och på hela individen
- ha förståelse för att faktorer som ålder och organfunktion kan påverka dosering och val av läkemedel
- redogöra för risker med läkemedelsbehandling samt för uppkomst och hantering av läkemedelsrelaterade problem
- redogöra för regelverk som reglerar läkemedelshantering
- redogöra för farmakologiska provtagningar för analys av läkemedelskoncentration och effekt

Färdighet och förmåga

Studenten ska efter genomgången kurs kunna:

- inhämta relevant information om olika läkemedel och dess hantering

Värderingsförmåga och förhållningssätt

Studenten ska efter genomgången kurs kunna:

- analysera och diskutera risker och kvalitetsaspekter kring olika arbetsmetoder vid läkemedelshantering, läkemedelsbehandling och provtagning för att uppnå patientsäkerhet

Moment 3: Sjuksköterskans omvårdnadsansvar i hälsa och ohälsa, 7.5 hp

Kunskap och förståelse

Studenten ska efter genomgången kurs kunna:

- redogöra för och motivera omvårdnadsprocessen som stöd för kliniskt resonemang
- redogöra för olika kommunikationsmodeller
- förklara och motivera hälsofrämjande omvårdnadshandlingar
- redogöra för och förstå betydelsen av lagar och författningar som reglerar patientsäker vård samt patientens och närståendes rätt till delaktighet och vård på lika villkor

Färdighet och förmåga

Studenten ska efter genomgången kurs kunna:

- urskilja information som ska journalföras avseende patientens vård
- söka, reflektera över och sammanställa vetenskapliga studier för evidensbaserad omvårdnad inom hälsofrämjande vård
- planera, genomföra, leda och utvärdera kamratundervisning i omvårdnad
- kommunicera i tal och skrift på ett patientsäkert sätt samt använda för hälso- och sjukvården vedertagna begrepp och uttryck

Värderingsförmåga och förhållningssätt

Studenten ska efter genomgången kurs kunna:

- reflektera över samband mellan etiska värden och hälsofrämjande omvårdnadshandlingar
- reflektera över värdig och personcentrerad omvårdnad vid transitioner och vid livets slut
- reflektera över innebörder av teknikmedierad omvårdnad

Moment 4: Verksamhetsintegrerat lärande: verksamhetsförlagd utbildning och kliniska färdigheter, 10.5 hp

Kunskap och förståelse

Studenten ska efter genomgången kurs kunna:

- redogöra för och motivera betydelsen av att följa evidensbaserade riktlinjer, lagar och författningar i kliniska färdigheter inom kommunalt vård- och omsorgsboende relaterat till sjuksköterskans omvårdnadsansvar
- redogöra för det interprofessionella teamets betydelse för patientsäker vård i kommunalt vård- och omsorgsboende
- visa kunskap om läkemedel i kommunalt vård- och omsorgsboende och hur dessa inverkar på patientens hälsa och omvårdnadsbehov

Färdighet och förmåga

Studenten ska efter genomgången kurs kunna:

- utifrån sjuksköterskans omvårdnadsansvar tillämpa kliniska färdigheter med ett patientsäkert och etiskt förhållningssätt
- tillämpa omvårdnadsprocessen i patientnära och personcentrerad omvårdnad i kommunalt vård- och omsorgsboende
- tillämpa ett evidensbaserat arbetssätt och ett etiskt förhållningssätt i patientnära omvårdnad
- tillämpa grundläggande vårdhygieniska principer i patientnära omvårdnad
- visa förmåga att använda medicinsk teknik på ett för patient och personal säkert sätt
- utifrån gällande lagstiftning kunna iordningsställa, administrera (per os, subkutant) och utvärdera effekt av vanligt förekommande läkemedel
- utifrån sjuksköterskeprofessionen visa förmåga att kommunicera patientsäkert, nyanserat och distinkt i tal och skrift
- visa förmåga att genom kommunikation och ett empatiskt förhållningssätt skapa en omvårdnadsrelation som beaktar patientens och närståendes behov av delaktighet
- anpassa vårdmiljön för hälsofrämjande personcentrerad omvårdnad i kommunalt vård- och omsorgsboende

- tillämpa ett yrkesetiskt förhållningssätt i relation till patient, närstående och andra yrkesgrupper

Värderingsförmåga och förhållningssätt

Studenten ska efter genomgången kurs kunna:

- reflektera kritiskt över innebörden av lika villkor i vården
- identifiera och reflektera över etiska värden och dilemman i patientnära omvårdnad

Innehåll

Kursen omfattar fyra moment:

Moment 1: Grundläggande hygien, mikrobiologi och immunologi, 3 hp

Moment 2: Farmakologi och läkemedelshantering, 3 hp

Moment 3: Sjuksköterskans omvårdnadsansvar i hälsa och ohälsa, 7.5 hp

Moment 4: Verksamhetsintegrerat lärande: verksamhetsförlagd utbildning och kliniska färdigheter, 10.5 hp

Grundläggande mikrobiologi, immunologi och hygien, 3.0 hp

Betygsskala: GU

Lärandemål moment 1

- grundläggande mikrobiologi
- grundläggande immunologi
- smittspridning
- vårdhygien
- basal provtagningsmetodik

Farmakologi och läkemedelshantering, 3.0 hp

Betygsskala: GU

Innehåll moment 2

farmakokinetik och farmakodynamik

biverkningsmekanismer, interaktionsmekanismer och dess kliniska relevans

administrering och dosering av läkemedel

lagar och författningar som styr läkemedelshantering

risker och kvalitetsaspekter vid läkemedelshantering, läkemedelsbehandling och provtagning

Sjuksköterskans omvårdnadsansvar i hälsa och ohälsa, 7.5 hp

Betygsskala: GU

Innehåll moment 3

personcentrerad omvårdnad

omvårdnadsprocessen

evidensbaserad omvårdnad; riskbedömningar, munhälsa, nutrition, elimination, vila, aktivitet, hud och

personlig hygien

etiska och vårdvetenskapliga begrepp; autonomi, värdighet, integritet, lindrat lidande, empati och

medkänsla

mellanmänsklig relation och teknikmedierad omvårdnad

verbal och ickeverbal kommunikation

palliativt förhållningssätt, döende och död

sexualitet

kognitiva ohälsotillstånd
 jämlik vård och hälsa
 prevention
 miljöns inverkan på hälsa och hållbar utveckling
 omvårdnadsinformatik
 lagar, författningar och säkerhetsföreskrifter
 informationssökning/vetenskapligt skrivande
 lärande, återkoppling och peer learning

Verksamhetsintegrerat lärande - verksamhetsförlagd utbildning och kliniska färdigheter, 10.5 hp

Betygsskala: GU

Innehåll moment

omvårdnadsprocessen
 kliniska färdigheter: assistans vid ätande, förflyttningskunskap, bäddning och funktionella viloställningar, personlig hygien, vårdhygien, venös provtagning, subkutan injektion
 peer learning
 etiskt förhållningssätt
 evidensbaserad och säker vård
 förbättringskunskap
 vårdande relation
 verbal och ickeverbal kommunikation
 personcentrerad omvårdnad inom kommunalt vård- och omsorgsboende
 omvårdnadsdokumentation
 strukturerad reflektion
 interprofessionell lärande
 samverkan i team

Arbetsformer

Undervisningen utgår från ett problemorienterat och kollaborativt synsätt på lärande där arbetsformerna ger förutsättning för att studenten aktivt tar ansvar för sitt lärande. De arbetsformer som används är föreläsningar, seminarier, workshops, projektarbeten, grupparbeten, laborationer, litteraturstudier, färdighetsträning och verksamhetsförlagd utbildning (VFU) i kommunalt vård- och omsorgsboende och i primärvård. Deltagande i seminarier, webinarier, grupparbeten, laborationer, färdighetsträning och VFU är obligatoriskt.

Kursens olika moment integreras under arbetsformer som syftar till att understödja studentens självstyrda och kollaborativa lärande och till att träna ett vetenskapligt förhållningssätt vilket sker genom aktivt kunskapssökande, problemlösning och kritisk reflektion.

Examinator bedömer om och i så fall hur frånvaro från obligatoriska utbildningsinslag kan tas igen. Innan studenten deltagit i de obligatoriska utbildningsinslagen eller tagit igen frånvaro i enlighet med examinatorns anvisningar kan inte studieresultaten slutrapporteras. Frånvaro från ett obligatoriskt utbildningsinslag kan innebära att den studerande inte kan ta igen tillfället förrän nästa gång kursen ges.

Distansutbildningen är IT-baserad och bygger på självständigt och kollaborativt lärande. Olika arbetsformer såsom individuella studieuppgifter, projektarbeten, arbete i grupp, virtuella diskussioner, seminarier, webinarier, workshops, föreläsningar förekommer. Lärarstöd ges via IT-baserad lärandeplattform. Antalet fysiska kursträffar på kursorten är begränsat till max 2 dagar/7,5 hp.

Den verksamhetsförlagda utbildningen som motsvarar 6 veckor är förlagd till hälso- och sjukvård av relevans för kursens fokus på hälsa och ohälsa (kommunalt vård- och omsorgsboende och primärvård). Den omfattar ca 40 timmar/vecka (heltidsstudier) varav cirka 32 timmar/vecka är förlagd i vårdverksamhet där handledning och reflektion individuellt och/eller i grupp ingår. Dag-, kvälls-, natt-

och helgpas förekommer samt även röda dagar i förekommande fall. Student har ej rätt att komprimera den verksamhetsförlagda utbildningen.

Examination

Moment 1: examineras genom en individuell summativ skriftlig examination.

Moment 2: examineras genom en individuell summativ skriftlig examination.

Moment 3: examineras genom en individuell summativ skriftlig examination.

Moment 4: examineras genom individuell summativ klinisk examination av sjukvårdstekniska moment samt formativ och summativ bedömning av VFU.

Under verksamhetsförlagd utbildning sker en individuell klinisk examination där de olika lärandemålen examineras. Dessutom sker fortlöpande bedömning av studentens prestationer. Halvtids- och slutbedömning genomförs. Yrkeshandledare och/eller adjungerad klinisk adjunkt ger underlag för bedömning enligt fastställt bedömningsformulär för verksamhetsförlagd utbildning. Vid risk för underkännande ska, senast vid halvtidsbedömningen, ansvarig universitetslärare tillsammans med yrkeshandledare och student upprätta en skriftlig planering för den fortsatta verksamhetsförlagda utbildningen.

För godkänd kurs krävs att lärandemålen är uppfyllda, vilket innebär godkänt resultat i moment 1-4 samt aktivt deltagande i obligatoriska delar. Student som ej är godkänd efter ordinarie examinationstillfälle har rätt att delta vid ytterligare fem examinationstillfällen. Detta gäller inte då kursen har upphört eller genomgått större förändringar.

Om studenten genomfört sammanlagt sex underkända examinationer ges inte något ytterligare examinationstillfälle. Inlämning av blank skrivning räknas som examinationstillfälle. Examinationstillfälle till vilket studenten anmält sig men inte deltagit räknas inte som examinationstillfälle.

Försent inlämnade examinationsuppgifter beaktas ej. Studenter som inte lämnat in i tid hänvisas till omtentamenstillfället.

Digital examination som har öppnats räknas som utnyttjat examinationstillfälle även om examinationen inte lämnats in. Som examinationstillfälle räknas de gånger studenten deltagit i ett och samma prov. Examinationstillfälle till vilket studenten anmält sig men inte deltagit räknas inte som examinationstillfälle. Examinator bedömer om en student har särskilda skäl för förseningen. Examinator ges möjlighet att fatta beslut om komplettering av examinationsunderlag för att uppnå godkänt resultat.

Examinator kan med omedelbar verkan avbryta en students verksamhetsförlagda utbildning (VFU) eller motsvarande om studenten visar sådana allvarliga brister i kunskaper, färdigheter eller förhållningssätt att patientsäkerheten eller patienternas förtroende för sjukvården riskeras. När VFU avbryts på detta sätt innebär det att studenten underkänns på aktuellt moment och att ett VFU-tillfälle är förbrukat. I sådana fall ska en individuell handlingsplan upprättas, där det framgår vilka aktiviteter och kunskapskontroller som krävs innan studenten ges möjlighet till ett andra och sista VFU-tillfälle på denna kurs.

Innan handlingsplanen är uppfylld ska studenten inte placeras på ny VFU inom någon utbildning vid KI. Antalet kunskapskontroller i handlingsplanen begränsas till två gånger. Underkänd VFU får endast genomföras ytterligare en gång. Har studenten underkänts på sista möjliga examinationstillfället ska ingen handlingsplan upprättas. En student som påbörjar och inte fullföljer VFU, utan särskilda skäl, ska tilldelas betyget underkänt. Studenten har då förbrukat ett VFU-tillfälle.

Om det föreligger särskilda skäl, eller behov av anpassning för student med funktionsnedsättning, får examinator fatta beslut om att frånga kursplanens föreskrifter om examinationsform, antal examinationstillfällen, möjlighet till komplettering eller undantag från obligatoriska utbildningsmoment, m.m. Innehåll och lärandemål samt nivån på förväntade färdigheter, kunskaper och förmågor får inte ändras, tas bort eller sänkas.

Övergångsbestämmelser

För en kurs som upphört eller genomgått större förändring eller där kurslitteraturen förändrats väsentligt ska det ges ytterligare tillfälle för examination (exklusive ordinarie examination) på det tidigare innehållet repektive den tidigare litteraturen under en tid av ett år från den tidpunkt förändringen skedde.

Övriga föreskrifter

Kursutvärdering sker enligt de riktlinjer som är fastställda av Kommittén för utbildning på grund och avancerad nivå .

Litteratur och övriga läromedel

Moment 1. Grundläggande hygien, mikrobiologi och immunologi

Rekommenderad litteratur

Melhus, Åsa

Klinisk mikrobiologi för sjuksköterskor

Tredje upplagan : Lund : Studentlitteratur, [2019] - 495 sidor

ISBN:9789144116266 LIBRIS-ID:kwjlpj5hdx24wvp

[Sök i biblioteket](#)

Att förebygga vårdrelaterade infektioner : ett kunskapsunderlag

Stockholm : Socialstyrelsen, 2006 - 461 s.

LIBRIS-ID:10646754

URL: [Länk](#)

Moment 2. Farmakologi och läkemedelshantering

Rekommenderad litteratur

Illustrerad farmakologi

Thoresen, Hege; Simonsen, Terje; Christensen, Hege; Thidemann Johansen, Harald; Tranheim Kase, Eili; Robertsen, Ida; Rustan, Arild Christian; Solberg, Rigmor

Roman, Elisabet

Studentlitteratur AB, 2021 - 472 sidor

ISBN:9789144139753 LIBRIS-ID:jxzmkt7gq79ns87

[Sök i biblioteket](#)

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2017:37) om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården

Institutionen för neurobiologi, vårdvetenskap och samhälle,

URL: [Länk](#)

Moment 3-5. Sjuksköterskans omvårdnadsansvar i hälsa och ohälsa, VIL: kliniska färdigheter, VIL: VFU

Rekommenderad litteratur

Bartelink, V; Lager, A (redaktörer)

Folkhälsorapport 2023

Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, Region Stockholm, 2023

URL: [Folkhälsorapporten 2023](#)

Bergqvist, Monica; Lennström, Ingela

Sjuksköterskans kliniska färdigheter

Liber, 2024 - 348 sidor

ISBN:9789147137985 LIBRIS-ID:0hppdvrlxskpjvnd

[Sök i biblioteket](#)

Björvell, Catrin

Sjuksköterskans journalföring och informationshantering : en praktisk handbok

Fjärde upplagan : Lund : Studentlitteratur, [2023] - 263 sidor

ISBN:9789144114026 LIBRIS-ID:1j4l92bkzb5pqwb2

[Sök i biblioteket](#)

Omvårdnad & äldre

Blomqvist, Kerstin; Edberg, Anna-Karin; Ernsth Bravell, Marie; Wijk, Helle

Andra upplagan : Lund : Studentlitteratur, [2024] - 683 sidor

ISBN:9789144154565 LIBRIS-ID:13b4wsjzj88stlpq

[Sök i biblioteket](#)

Författningshandbok: för personal inom hälso- och sjukvården

Socialstyrelsen,

URL: [Länk](#)

Omvårdnadens grunder : Ansvar och utveckling

Ehrenberg, Anna; Wallin, Lars; Edberg, Anna-Karin

Tredje upplagan : Lund : Studentlitteratur, [2019] - 483 sidor

ISBN:9789144123172 LIBRIS-ID:dpsx0xwsbp338v4z

[Sök i biblioteket](#)

Omvårdnadens grunder : Hälsa och ohälsa

Edberg, Anna-Karin; Wijk, Helle

tredje upplagan : Lund : Studentlitteratur, 2019 - 756 sidor

ISBN:9789144123165 LIBRIS-ID:5gkprpnf39z8zrjx

[Sök i biblioteket](#)

Omvårdnadens grunder : perspektiv och förhållningssätt

Friberg, Febe; Öhlén, Joakim

Tredje upplagan : Lund : Studentlitteratur, [2019] - 711 sidor

ISBN:9789144123189 LIBRIS-ID:3dhmpmln1m0w1rb0

[Sök i biblioteket](#)

Praktiska grunder för omvårdnad

Kristoffersen, Nina Jahren

1. uppl. : Stockholm : Liber, 2016 - 590 s.

ISBN:978-91-47-11412-2 LIBRIS-ID:19451518

[Sök i biblioteket](#)

Sjuksköterskans kärnkompetenser

Leksell, Janeth; Lepp, Margret

Andra upplagan : Stockholm : Liber, [2019] - 374 sidor
ISBN:9789147128020 LIBRIS-ID:nztvsk971387ldgf

[Sök i biblioteket](#)

Sahlqvist, Lena; Pukk Härenstam, Karin

Säker vård : systemperspektiv och praktik

Upplaga 1 : Lund : Studentlitteratur, [2024] - 326 sidor
ISBN:9789144142357 LIBRIS-ID:218sw1wq0dzt6mtg

[Sök i biblioteket](#)

Pedagogik för sjuksköterskor : pedagogiska perspektiv och handledning i VFU

Sandberg, Håkan

Andra upplagan : Lund : Studentlitteratur, [2022] - 358 sidor
ISBN:9789144151052 LIBRIS-ID:t8w7k8v9r86rx6hg

[Sök i biblioteket](#)

Sandman, Lars; Kjellström, Sofia

Etikboken : etik för vårdande yrken

Tredje upplagan : Lund : Studentlitteratur, [2024] - 469 sidor
ISBN:9789144160665 LIBRIS-ID:xmfx0dr1vstt839v

[Sök i biblioteket](#)

Vårdhandboken

Inera AB,

URL: [Länk](#)

Vårdvetenskapliga begrepp i teori och praktik

Wiklund Gustin, Lena; Asp, Margareta

Tredje upplagan : Lund : Studentlitteratur, [2022] - 447 sidor
ISBN:9789144139555 LIBRIS-ID:11w0z437j5txh8tr

[Sök i biblioteket](#)

Vetenskapliga artiklar och valda författningar tillkommer.